

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1939

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 46
ΑΘΗΝΑΙΙ

Ε.Υ. Δ. Γ. Κ. Ε. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΤΑ “ΕΛΕΓΕΙΑ” ΤΟΥ ΒΙΛΑΜΟΒΙΤΣ

Στά χειρόγραφα του μεγάλου φιλόλογου που πέθανε στα 1931, βρέθηκαν τα σχέδια από αρκετά λατινικά και πολύ περισσότερα αρχαία ελληνικά επιγράμματα του, γραμμένα και σταλμένα σε πρόσωπα και καθιδρύματα από άφορμες διάφορες (γιορτές, θανάτους κτλ.). Και τώρα οι πιστοί του μαθητές και φίλοι, που όρισμένοι από τον ίδιο πριν από το θάνατό του φροντίζουν με ξεχωριστή ευλάβεια για τα κατάλοιπά του και γενικά για το πνευματικό του έργο, μάς χαρίζουν μιάν έκλογή από πενήντα επιγράμματα, σ' ένα τεύχος με μεγάλη πολυτέλεια έκδομένο. Για τις αρχές που καθόρισαν την έκλογή αυτή, μιλεί στα επιλεγόμενα ο W. Buchwald, που έπιστάτησε στην έκδοση του βιβλίου· ο ίδιος φρόντισε με σημειώματα, τυπωμένα στο τέλος, να δώσει στον ανάγνωστή όσες πληροφορίες του χρειάζονται για να καταλάβει τα ποιήματα.

Στόν πρόλογο, που τόν έγραψε ο καθηγητής Fr. Hiller von Gaertringen, γαμπρός του Wilamowitz και πολύτιμος σε πολλά παραστάτης του, τονίζεται ή σημασία των «Ελεγείων» για όποιον θέλει να βαθύνει περισσότερο στην προσωπικότητα ενός φιλόλογου, που έδωσε τό όνομά του σε μιάν όλόκληρη περίοδο της φιλολογικής έπιστήμης. Κι' αλήθεια, μέσα στα επιγράμματα αυτά, που τό πρώτο γράφηκε στα 1879, όταν ο Wilamowitz ήταν τριάντα μόλις χρόνων, τό τελευταίο τό Σεπτέμβριο του 1931, πέντε μέρες πριν από τό θάνατό του, αντικρύζουμε μιάν όλόκληρη ζωή ανθρώπου, με τις μεγάλες έλπίδες και χαρές στην αρχή, τις μεγάλες πίκρες στο τέλος, και την άπεραντη πίστη από την αρχή ως τό τέλος στο θεό του, στην πατρίδα του, στην έπιστήμη του.

Οί ευκαιρίες που γέννησαν τά ποιήματα αυτά, μπορεί να μάς αφήνουν σήμερα συχνά αδιάφορους· μπορεί τά έργα, που γράφονται σε μιάν νεκρή γλώσσα, να τά θαρούμε φιλολογικά πιό πολύ γυμνάσματα, πάρεργα χωρίς μεγάλη θερμότητα γραμμένα. Και όμως, όποιος διαβάσει τους αρχαίους στίχους του Wilamowitz, που ή Μοίρα, γενναιόδωρη όσο σε λίγους, δέν του είχε άρνηθεί ούτε τή δυνατή ποιητική διάθεση, θ' άπαντήσει κι' έδω την ίδια

φλογερή ψυχή που έχει γνωρίσει από τό άλλο του έργο — είτε στή χαρά είτε στή λύπη του φίλου γράφει, είτε χαρίζει ένα βιβλίο, είτε πενθει για τή νικημένη πατρίδα·

44. Και διαφερόμενοι συμπερόμεθα ταίς Μούσαις
και συμπερόμενοι διαφερόμεθα τοίς πολλοίς,
πολλών δ' έτών φίλοι μόν έσμέν αλληλοίς
φίλοι τ' έσόμεθα, φιλτέρα δ' αλήθεια.

(Αφιέρωση του βιβλίου «Die Heimkehr des Odysseus» στόν Ed. Schwartz, που είχε γράψει μιάν μελέτη για τήν Όδύσσεια πάλι, αφιερωμένη στόν Wilamowitz.)

35. Ήδύ διδασκάλω έστιν οδηγῆσαι θιασώτας
σπεύδοντας· πρός τέρμα δ' άφίξεται αυτός έκαστος
ῶ κράτει, κάρτος δέ θεός σπεύδουσιν όπάξει.
πάσι δ' Έρωσ ύμίν ό Πλατωνικός Ιλαος είη.

(Πρωτοχρονιάτικη ευχή στους σπουδαστάς του Προφροντιστηρίου του.)

40. Αίαι πάν άρα κύδος άπόλετο πατρίδος ίρης,
αίσχρως δ' ές λυγρήν δουλοσύνην έπεσεν.
ού δορί νικηθείσαν άτασθαλίησι πολίται
προῦδοσαν άρχόντων τ' έκλασεν άφροσύνη.
ή μάλα νύν ό γέρων μόν ές Αιδος ευχεται έλθειν,
οί δέ νέοι σώζοιτ' έλπίδα και πατρίδα.

(Γραμμένο τό Νοέμβριο του 1919.)

Τέσσερα ποιήματα είναι γραμμένα σ' Έλληνες για τήν Ελλάδα· στόν άρχαιολόγο Δ. Φίλιο, που είχε οδηγήσει τόν Wilamowitz στις αρχαιότητες της Έλευσίνας (9)· στο Φιλολογικό Σύλλογο της Πόλης, όταν γιόρταζε τά πενήντα του χρόνια (34)· στόν Γιώργο Χατζιδάκι, όταν πάρθηκαν τά Γιάννενα (36)· τό τελευταίο είναι ή αφιέρωση του 55. τόμου των «Mitteilungen des Deutschen Archäol. Instituts» στή νεώτερη Ελλάδα, όταν έκλεισε τά πρώτα έκκατό χρόνια της έλευθέρης της ζωής (49). Άντιγράφω έδω τό τρίτο·

36. Δίης έν Τμαρίοις δρυός άκρεμόνεσσι πελειάς
ἄδει γαυριώσ' ύμνον έλευθερίας,
Ζεῦ άνα Δωδωναίε Πελασγική, δέρκεο χαίρων,
οίη σής κλεινής Έλλάδος ήνορέη.
Και συνορτάζουσ' επινίκια πάντες άν' αίαν,
Έλλήνων ύσσοι και Διός είσι φίλοι.

Τὰ «Ἐλεγεία» μᾶς ξαναφέρνουν μπροστά μας ζωηρά τὴ μορφή τοῦ μεγάλου φιλολόγου, ποὺ πολλοὶ Ἕλληνες εἶχαμε τὴν εὐτυχία νὰ τὸν ἀκούσουμε νὰ διδάσκει, ἄλλοι νέο ἀκόμα, ἄλλοι στὰ πιὸ γόνιμα χρόνια τῆς ἀντρικῆς ἡλικίας, ἄλλοι σὲ βαθιὰ γεράματα, ὅμως ἐλάχιστα κυρτωμένο

καὶ πάντα νέο στὴν ψυχὴ. Μᾶς θυμίζουν καὶ τὴν ὑπόσχεση, ποὺ ἔδωσε στὸ σχολεῖο του, ἔφηβος ἀκόμα δεκαεννιά χρόνων : οὐ παύσομαι τὰς Χάριτας Μούσαις συγκαταμειγνύς, ἀδίστην συζυγίαν. Ἡ Μοῖρα τοῦ ἔδωκε νὰ κρατήσῃ τὴν ὑπόσχεσή του αὐτὴ ὡς τὴν τελευταία στιγμή τῆς ζωῆς του.

Ι. Θ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

ΑΝΑΠΛΙΩΤΙΚΟ

ΝΑΝ ΤΑ ΕΙΠΟΥΜΕ ;

Ὁ Κώστας τῆς Γκιτζίραινας
 Ἐγὼ κι' ὁ Μπουζακιώτης
 —Ντέφι' μὲ κέφι' τρίγωνο'
 Καὶ « γαργαδούρα » πρώτη'
 —Ἀρχιμηνιά' κι' ἀρχιχροιά'
 Ψηλὴ μου δεντρολιβανιά'
 —Ἐβγαίναμε στὴ γειτονιά !...

 Τρία παιδιὰ μ' εὐγένεια'
 Παιδιὰ ἀπὸ οἰκογένεια...
 Καὶ μοσκαναστημένα...
 —Παιδάκια, γλυκομίλητα...
 —Παιδάκια' τὰ σκασμένα !...

 Τ' ἄλλα παιδιὰ, χτυπούσανε
 Τὶς πόρτες' κι' ἀρωτούσανε :
 « Κυρά ! Νὰ σᾶς τὰ εἰποῦμε ; »

 Ὅμως, ἐμεῖς, τὰ τρία μας,
 Εἶχαμε τὴν « πορεία » μας'
 —Νὰ μὴν ἀβασκαθοῦμε'
 Καὶ πόρτα δὲν ἀφίναμε,
 (ἀνοίγαμε καὶ κλείναμε')
 Ποῦ μέσα νὰ μὴν μποῦμε'
 —Μὲ τὸ καλό' μὲ τὸ στασιό'

(Καὶ στὸ Σκαλτσᾶ' καὶ στὸ Γιαννιδό'
 Καὶ στὴ Μαρί' καὶ στὴ Φανιώ')
 Ἐπρεπε νὰν τὰ εἰποῦμε !...

 Παιδάκια, ἄμα προφταίναμε,
 Ἐκεῖ ποῦ μέσα ἐμπαίναμε,
 Ἄλλα, νὰν τοὺς τὰ λένε'
 Καλλίτερα οἱ μαννοῦλες τους,
 Εἶτανε νὰν τὰ κλαῖνε !..
 — Ρέ σεις ! — Ποιὸν ἀρωτήσατε ;
 Π' ἀμέσως κι' ἀρχινήσατε ;
 — Σᾶς εἶπανε οἱ κυράδες ; !..
 Κι' ἔτσι, τοὺς γυροφέρναμε'
 Καὶ τὰ λεφτὰ τοὺς παίρναμε'
 Κι' ἐτρώγαν καὶ « γιακάδες » !...
 Μ' αὐτοί, ποῦ νὰ κοτήσουνε
 Νὰ βγάλουνε μιλιὰ !..
 — Ὁ Κώστας τῆς Γκιτζίραινας,
 Βαστοῦσε καὶ σουγιά !..

 Τ' ἁγίου Βασίλη, ἀνήμερα'
 Ἄπ' ὄξω ἀπ' τοῦ Σοφίτσα'
 Τὴν εἰσπραξὴ τὴν παίζαμε
 Τὰ τρία μας « γουβίτσα » !...

 Α. ΑΝΑΠΛΙΩΤΗΣ

